

Bezoek raadsleden Albrandswaard aan Duin & Bosch in Castricum 10 september 2021

Op uitnodiging van Parnassia Groep/ Antes bracht een aantal leden van de Albrandswaardse gemeenteraad, College en ambtenaren een bezoek aan Duin & Bosch, een gemengde locatie in Castricum waar na een jarenlange grondige herontwikkeling zorg en wonen samengaan.

Welkom en presentaties

In dit deel is een presentatie gebruikt, zie de eerste bijlage. Ook is een beknopt boekje meegegeven over de herontwikkeling, een PDF-versie hiervan is bijgevoegd als tweede bijlage.

De groep wordt ontvangen in De Oude Keuken, de voormalige centrale keuken van de zorginstelling, nu omgebouwd tot café-bistro. **Bestuurder Bas Molijn van Antes** heet iedereen welkom en geeft eerst **Brigitte van Campen van Stichting De Oude Keuken** gelegenheid om het verhaal van De Oude Keuken toe te lichten. Ze vertelt hoe zij hier als buurtbewoonster in 2009 in een oud duinboerderijtje is gestart met dit buurtinitiatief. In 2014 is ze in de voormalige keuken betrokken. De ruimte wordt bezocht door patiënten die vlakbij wonen, de nieuwe bewoners die vlakbij wonen in de nieuwbouw, omwonenden, ondernemers op het terrein, dagjesmensen/wandelaars/fietsers en gasten van de nabijgelegen camping Bakkum. Een prettige mix die voor cliënten veel betekent. De regels zijn hetzelfde voor iedereen, of het nu om een cliënt gaat of een toerist. Mensen die storend gedrag vertonen, worden daar gewoon op aangesproken. Als mensen zich niet prettig gedragen, wordt hen gevraagd te vertrekken. Ze zijn dan weer welkom met hun begeleider. Inmiddels heeft De Oude Keuken 10 FTE in loondienst, deels in een beschutte werkomgeving. Daarnaast zijn er 15 ervaringsplaatsen. In totaal met bestuur etc. erbij zijn er wel circa 50 personen mee gemoeid.

Bas Molijn schetst kort de aanleiding voor de vernieuwing (zie ook de presentatie).

Ontwikkelmanager/adviseur Hein Schouwenaars (namens STAAT. bouwmanagement) licht het ontwikkelproces toe. Zie voor de inhoud ook de presentatie en het boekje.

In Noord-Holland pakte de Provincie vroeger de psychiatrische zorg op, waar dat in Albrandswaard de gemeente Rotterdam was. Met Duin en Bosch is er destijds als het ware een dorp op zichzelf gebouwd, compleet met kapel, ziekenzaal, watertoren en eigen tuinen. In 2008 was er veel leegstand en waren er problemen met het vastgoed voor patiënten en medewerkers. Denk aan brandveiligheid, klimaatbeheersing en privacy. Parnassia vond en vindt het belangrijk dat ggz-patiënten niet afgezonderd leven, maar in de luwte van de samenleving kunnen herstellen. Zie hiervoor ook de documentaire De Hokjesman, uitgezonden door de VPRO:

https://www.npostart.nl/VPWON_1240848

In 2010 werd een Structuurvisie opgesteld. Deze ging uit van drie zones, die je overigens niet als zodanig beleeft wanneer je buiten rondloopt. Alle zones werden ontsloten via een rondweg, die uitmondde in één ontsluitingsweg naar de provinciale weg.

Belangrijk voor het succes van dit project was dat er een flexibel plan is opgesteld in samenwerking met de gemeente. Dit maakte inpassing van veranderende maatschappelijke doelstellingen mogelijk. Zo is er pas later in het proces een natuurgebied overgenomen van de regionale watermaatschappij PWN. Ook was er aanvankelijk geen sociale huur in dit project, maar hier bleek wel behoefte aan te zijn. Er zijn uiteindelijk 48 sociale huurwoningen gebouwd, die een welkome aanvulling vormen op het woningaanbod in deze regio.

Wanneer het dorp in feite dichterbij de ggz wordt gebracht, legt dit de lat hoger voor iedereen. We hebben daarom geïnvesteerd in goede beveiliging en meldnummers. Maar veel mensen die hier (zijn komen) wonen, vinden het oké om vlakbij een ggz-instelling te wonen. De meeste zorgen en vragen bleken te gaan over de verkeerssnelheid en het groen. De bewoners van de koopwoningen zijn lid van een stichting en hebben invloed op onder meer het groen rond de woonclusters.

Toon Mans, burgemeester van Castricum, belicht tot slot het gezichtspunt vanuit de gemeente. Hij noemt een paar zaken.

Inwoners van Castricum betwijfelden sterk of mensen van buiten hier wel wilden wonen.

Woningzoekenden van buiten keken daar heel anders tegenaan, de woningen waren in korte tijd vergeven en er is heel weinig verloop.

Belangrijke succesfactor was een flexibel plan dat nieuwe maatschappelijke doelstellingen relatief eenvoudig kon inpassen in de loop der jaren. Een andere succesfactor was dat er korte lijnen met Parnassia zijn. De burgemeester hecht hier sterk aan: snel en makkelijk schakelen.

Hij ervoer dat inspraak groeide naarmate het project vorderde, omdat er immers ook nieuwe bewoners op de locatie kwamen wonen. Veiligheid is en blijft altijd een aandachtspunt. In de praktijk gaat het vaak op en neer: soms is er een incident, dan is het weer langere tijd rustig. Voor de veiligheid zijn de succesfactoren een slimme inrichting van het terrein, een goedwerkend veiligheidsoverleg en heel praktisch 24/7 beveiliging.

De gemeente wilde meewerken aan dit plan omdat ze hier graag een zorgcluster behoudt. Met alle voorzieningen eromheen is het ook goed voor de werkgelegenheid.

Tip van burgemeester Mans: zorg dat je de gemeenteraad altijd blijft meenemen, ook bij raadswisselingen. Dit soort projecten heeft immers een langere looptijd dan één raadsperiode.

Vragen

Hoeveel woningen komen er in totaal?

Oorspronkelijk waren er 230 nieuwbouwwoningen in de koopsector gepland. Daar kwamen 48 sociale huurwoningen bij. In totaal zijn er dus ongeveer 280 nieuwbouwwoningen gerealiseerd. Daarnaast zijn er veel woningen getransformeerd in bestaand, vaak monumentaal, vastgoed. Een deel van de woningen is bedoeld voor cliënten, andere zijn op de vrije markt verkocht.

Is de infrastructuur toereikend?

Ja. Er is bewust gekozen voor één auto-ontsluitingsweg, om sluisverkeer te voorkomen. Vanaf het station is het gebied wel te voet en per fiets te bereiken, en ook voor nooddiensten.

Het project is verdeeld in zones. Is er berekend hoeveel verkeer elke zone zal opleveren?

Nee, dit is niet zozeer per zone gedaan, maar voor het gebied als geheel. Mede omdat alles immers over dezelfde ontsluitingsweg gaat.

Met het oog op de sociale samenhang: zijn er ondergrenzen voor het aantal woningen en voor het aantal psychiatrische patiënten? En is de woningbouw in één keer gerealiseerd of in fasen?

Bas Molijn licht toe: Rond onze Haagse locaties aan de Albardastraat en Monsterseweg wonen tienduizenden mensen. Omwonenden vragen soms waarom ze verhoudingsweg vaker ambulances horen. Ik moet ze dan telkens weer vertellen dat ze naast een ziekenhuis wonen. Bij nader inzien hadden we dat toch wat beter aan het begin moeten uitleggen aan nieuwkomers. Maar zoals de burgemeester van Castricum aangaf, heeft dit woningzoekenden bepaald niet tegengehouden. Zowel de nieuwbouw als de woningen in monumenten zijn gefaseerd gerealiseerd.

Zijn de doelgroepen in Castricum en Poortugaal hetzelfde?

Deels wel, zo hebben we hier in Castricum ook veel cliënten met drank- en drugsverslaving. Het is niet helemaal vergelijkbaar. Zo hebben we in Castricum geen forensische zorg en in Poortugaal wel. Wel hebben we in Castricum zwaardere psychiatrische zorg, de zorggebouwen voor deze groep hebben we bewust wat meer in de luwte gebouwd, verder van de reguliere woningen. Ook is hier inmiddels ook vastgoed ontwikkeld voor andere zorgpartijen, zoals Philadelphia.

Lopen de patiënten hier ook door het dorp heen?

Ja. Dat is ook al ruim honderd jaar het geval. Soms kan dat problematisch zijn, dat ondervangen we met een slimme inrichting van het gebied (denk aan routing, verlichting) en met 24/7 beveiliging. Bij vlagen hebben we te kampen met drugsdealers. Parnassia en de gemeente werken samen om zoveel mogelijk een waterbedeffect te vermijden. Een goede relatie met de wijkagent is daarom essentieel. Garanties zijn niet te geven, wél de verzekering dat we er alles aan doen.

Een verschil met Poortugaal is overigens wel dat er hier allerlei voorzieningen in het gebied zelf zijn. De aanloop van andere bezoekers (uit het dorp, van de camping etc.) draagt ook bij aan de normalisering. In Poortugaal zijn er nu vrijwel geen voorzieningen in het gebied van Antes/Parnassia Groep.

Heeft Parnassia hier eigen beveiliging?

Ja, zij zijn bovendien opgeleid in de psychiatrie en weten dus goed hoe ze het best kunnen reageren. Het is wel zo dat zij buiten ons terrein dezelfde bevoegdheden hebben als wij allemaal.

We hoorden dat hier in de Oude Keuken patiënten bij ongewenst gedrag worden aangesproken door de leiding. Accepteren de patiënten dat?

Ja, meestal wel. Vooral omdat iedereen hier gelijk wordt behandeld. Er gelden dus geen andere regels voor patiënten. We hebben hier een voorbeeld van een man die voor de deur op de grond ging liggen. Dat moeten we met elkaar niet normaal vinden, hij is er dan ook op aangesproken en na een tijdje was het helemaal over. Je kunt geesteszieke mensen heel goed aanspreken op hun gezonde stukje, zeggen wij altijd.

Rondwandeling

Serge Mulders van Parnassia Vastgoed leidt de groep rond over het gebied.

In een deel van de monumentale bebouwing zitten ondernemers. Parnassia Vastgoed vraagt hen altijd: wat kom je brengen? Die betrokkenheid moet ook bij de ondernemers zitten.

De oude trambaan op het terrein is heringericht als wandelpad. De oude watertoren is hersteld, bovenin is vanaf binnenkort één luxe hotelsuite te huur. Er zijn straatnamen ingevoerd, vroeger had alles één straatnaam.

De meeste woningen zijn projectmatig ontwikkeld, een klein aantal is als vrije kavel uitgegeven en mensen bouwden daarop hun eigen huis, binnen bepaalde richtlijnen. Ze zijn soms wat afwijkend maar als de basis robuust genoeg is, kan dit prima.

In één geval is ondergrondse parkeerruimte gerealiseerd, dit is voor vijf luxe villa's achter rijksmonument De Loet. Dit maakte de renovatie en restauratie mogelijk.

We maken een stop bij Breehorn, een monumentaal pand uit de twintiger/dertiger jaren. Hier zijn 58 appartementen voor cliënten gerealiseerd, meest tweekamerappartementen. De mensen keken hun ogen uit en dachten eerst dat ze het met anderen moesten delen. Veel patiënten zijn hier helemaal opgebloeid en een aantal is zodanig opgeknapt dat ze zijn uitgestroomd naar reguliere woningen elders.

In Castricum is er een jaarlijkse traditie: het Gemeentehuisdiner. Het college van B&W serveert hierbij de patiënten, een bijzondere en hartverwarmende traditie.

We lopen langs de zwaardere psychiatrische zorg. Deze gebouwen staan bewust wat meer in de luwte van het gebied en zijn bovendien zo ontworpen dat er heel korte looplijnen zijn voor de medewerkers ingeval van crisis. Compacter bouwen spaart dus niet alleen ruimte, maar blijkt in de praktijk ook beter te werken voor de zorg.

Na veel discussie zijn de herten in het hart van het gebied weggehaald. Herten horen hier niet opgesloten te zitten, ze lopen gewoon rond in het natuurgebied rond de locatie en komen ook af en toe op gebied op lopen. Nu is hier een kinderboerderij. Dat sluit ook beter aan bij de cliënten én de kinderen van de nieuwe bewoners.

Reakt verzorgt hier dagbesteding en leert mensen naar een beroep toe te werken. Zo is er buiten de Oude Keuken onder meer een fietsenwerkplaats, een zeer verzorgde kringloopwinkel en een bakkerij. **Dominique Omes van bakkerij Bak'm** bereidt mensen voor op een reguliere baan, onder het motto 'Natuurlijk met aandacht'. Dat slaat zowel op de begeleiding als op de ambachtelijke producten. In het dorp zit een goede banketbakker, daar willen ze niet mee concurreren, het gaat hier om natuurlijk brood en koekjes met weinig zout en suiker. Bewoners van de nieuwe woningen, omwonenden uit de rest van het dorp, campinggasten en dagjesmensen op de fiets en cliënten ontmoeten elkaar hier en maken een praatje.

Afsluiting

Na een lunch in de Oude Keuken sluit Bas Molijn de bijeenkomst af. Eventuele aanvullende vragen van de raadsleden bereiken ons via de gebruikelijke routing via de wethouder. Een beknopt verslag en de presentatie worden beschikbaar gesteld voor openbaarmaking. Serge Mulders geeft aan dat hij graag bereid is de rondwandeling nog eens over te doen, bijvoorbeeld in een weekend, voor raadsleden die het nu moesten missen.

Burgemeester Jolande de Witte bedankt, mede namens alle aanwezigen, de organisatoren hartelijk voor hun ontvangst en toelichtingen.